

1 **Farklı Olgunlaşma Dönemlerinde Hasat Edilen Kenaf Çeşitlerinin (*Hibiscus***
2 ***cannabinus* L.) Sindirim Derecesi ve Metabolik Enerji Değerlerinin *İn-Vitro* Gaz**
3 **Üretim Tekniği ile Belirlenmesi^a**

4
5 **Önder Canbolat^{1*}**

Mehmet Sincik²

6
7 ¹Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü, Bursa

8 ²Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü, Bursa

9 *e-posta: onder@uludag.edu.tr; Tel: 0 224 442 89 70; Faks: 0 224 442 81 52

10

11 **Özet:** Bu çalışmada vejetatif, çiçeklenme ve tohum bağlama döneminde hasat edilen
12 kenaf çeşitlerin (*Hibiscus cannabinus* L.)' den elde edilen otların beslenme değerleri,
13 kimyasal kompozisyonu bakımından ve gaz üretimi tekniği kullanılarak
14 değerlendirilmiştir. Zamana bağlı gaz üretim değerleri 0, 3, 6, 12, 24, 48, 72 ve 96
15 saatlik zaman dilimlerinde yapılmıştır. Gaz üretimine ait kinetik değerler $y=a+b(1-e^{-ct})$
16 fonksiyonu kullanılarak elde edilmiştir. Hasat zamanı bitkilerin kimyasal
17 kompozisyonunu önemli derecede etkilemiştir. Hasat zamanının gecikmesiyle birlikte
18 elde edilen otların nötr deterjan lif (NDF), asit deterjan lif (ADF), asit deterjan lignin
19 (ADL) ve sellüloz içerikleri yükselirken, yağ, protein ve kül içerikleri azalmıştır.

20

21 **Anahtar Kelimeler:** Kenaf (*Hibiscus cannabinus* L.), Besleme değeri, Olgunluk
22 aşaması, Metabolik enerji

23

24

25

---

^a Yüksek lisans veya doktora tezinden hazırlanmışsa belirtilir.

1   **Determination of Organic Matter Digestibility and Metabolizable Energy**
2   **Contents of Kenaf Varieties (*Hibiscus cannabinus* L.) Harvested Different**
3   **Maturity Stages Using *In-Vitro* Gas Production Technique**
4

5   **Abstract:** In this study the nutritive values of hays from different kenaf varieties
6 (*Hibiscus cannabinus* L.) harvested at vegetative, flowering and seeding stages were
7 evaluated by chemical composition and in vitro gas production techniques. In vitro gas
8 production were determined at 0, 3, 6, 12, 24, 48, 72 and 96 h incubation times and their
9 kinetics were described using the equation $y = a + b(1 - e^{-ct})$. Maturity had a significant
10 effect on the chemical composition. Neutral detergent fibre (NDF), acid detergent fibre
11 (ADF) acid detergent lignin (ADL) and cellulose contents increased with increasing
12 maturity whereas oil, crude protein (CP) and ash contents decreased.

13
14   **Key Words:** Kenaf (*Hibiscus cannabinus* L.), Nutritive value, Maturity stage,
15 Metabolizable energy

16
17   **Giriş**

18   Kenaf (*Hibiscus cannabinus* L.) bitkisi, lif üretimi amacıyla Hindistan,
19 Bangladeş, Tayland, Afrika, Avrupa' nın güneyi (Anonymous, 2007) ile Amerika' nın
20 (Mohd ve ark., 2003) ılıman iklim bölgelerinde yetiştirilmektedir. Kenaf bitkisi hızlı
21 büyüme yeteneğine sahip olup, yaklaşık 4–5 aylık dönemde 3–3.2 m boylanabilmekte
22 ve uygun bakım şartlarında dekara yaklaşık 6 ile 8 ton ürün verebilmektedir (Taylor,
23 1993). Kenaf Dünyada genellikle lif üretimi (halat ipi vb.) ve kâğıt sanayinde
24 kullanılmakla birlikte (Nielsen, 2004), son yıllarda kaba yem açığının kapatılması

1 amacıyla ruminant beslemede yem kaynağı olarak da kullanılmaktadır. Kenaf ruminant
2 beslemede yeşil ve kuru ot olarak kullanıldığı gibi silaj, pelet ve küp formunda
3 kullanımına rastlanmaktadır (Phillips ve ark., 2002; Mohd ve ark., 2003). Ayrıca su
4 tutma özelliği nedeniyle kanatlı yetiştiriciliğinde, altlık materyali olarak da
5 kullanılmaktadır (Mohd ve ark., 2003).

6

7 **Materyal ve Yöntem**

8 *In vitro* gaz üretim tekniğinin uygulanması amacıyla rumen kanüllü 2 baş
9 Merinos koç kullanılmıştır. Rumen sıvısı alınan hayvanlar yonca kuru otu (800 g) ve
10 yoğun yem karması (640 g) ile günde iki kez yemlenmişlerdir. Yoğun yem karması
11 buğday (%74), ayçiçeği tohumu küspesi (%24), kalsiyum karbonat (%0.99), tuz (%1) ve
12 vitamin ve mineral karmalarından (0.01%) oluşmuştur.

13 Yemlerin kuru madde (KM) içeriklerini saptamak için 105°C' de 3 saat etüvde
14 kurutularak, ham kül içeriği içinde 525°C' de 4 saat kül fırınında yakılmıştır. Azot (N)
15 içeriğinin saptanmasında Kheldal metodundan yararlanılmıştır. Ham protein ise Nx6.25
16 formülü ile hesaplanmıştır (AOAC, 1990). Ham yağ analizi de AOAC 1990' da
17 bildirilen yönteme göre yapılmıştır. Yemlerin hücre duvarı bileşenlerini oluşturan nötr
18 deterjan lif (NDF), asit deterjan lif (ADF) ve asit deterjan lignin (ADL) ise Van Soest
19 ve ark. (1991) tarafından bildirilen yöntemlere göre saptanmıştır.

20 Yem ham maddelerinin *in vitro* koşullarda sindirilebilirlik özelliklerinin
21 değerlendirilmesinde Menke ve Steingass (1988) tarafından bildirilen Gaz Üretim
22 Tekniği kullanılmıştır. Yöntemde yemlerin gaz üretimini saptayabilmek için 100 ml
23 hacimli özel cam tüpler (Model Fortuna, Häberle Labortechnik, Lonsee - Ettlenschieß,
24 Germany) kullanılmıştır.

1 Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiki olarak değerlendirilmesinde
2 ortalamalar arasındaki farklılıkların saptanmasında varyans analizi (Statistica, 1993),
3 görülen farklılıkların önem seviyelerinin belirlenmesinde ise Duncan oklu
4 karşılaştırma testinden yararlanılmıştır. Yemlerin kimyasal kompozisyonu ile gaz
5 Üretim değerleri, ME ve OMSD arasındaki korelasyonlar saptanmıştır (Snedecor ve
6 Cochran, 1976).

7

8 **Araştırma Sonuçları ve Tartışma**

9 Kenaf eşitlerinin kimyasal kompozisyonu izelge 1' de verilmiştir. Hasat
10 zamanı, kenaf kuru otlarının besin maddeleri kompozisyonunu önemli derecede
11 etkilemiştir ($P<0.01$). Araştırmada üzerinde çalışılan kenaf çeşitlerinin hasat zamanının
12 gecikmesi ham protein, kül ve yağ içeriğinin azalmasına, ham sellüloz, NDF, ADF ve
13 ADL içeriklerinin artmasına neden olmuştur ($P<0.01$). Nitrojensiz z maddeler
14 içeriklerini ise etkilememiştir ($P>0.01$).

15 Kenaf eşitlerinin zamana bağlı in vitro gaz üretimleri saptanmış ve izelge 2'
16 de verilmiştir. Hasat zamanının gecikmesiyle gaz üretiminde meydana gelen azalma başta
17 ham proteindeki azalma yanı sıra hücre duvarını oluşturan ve mikroorganizmalar
18 tarafından sindirimi zor olan ham sellüloz, NDF, ADF ve ADL gibi unsurların
19 artmasının bir sonucudur. Yapılan birçok çalışmada zamana bağlı gaz üretimleri NDF,
20 ADF ve ADL gibi hücre duvarını oluşturan unsurlar arasında negatif bir ilişki olduğu
21 bildirilmektedir (Larbi ve ark., 1998; Karabulut ve ark. 2006). Diğer taraftan, yemlerde
22 bulunan proteinlerinde hasat zamanına bağlı olarak azalması, rumen
23 mikroorganizmaları için dezavantaj oluşturabilmektedir. Bilindiği gibi
24 mikroorganizmalar büyüme ve çoğalma için proteine ihtiyaç duymaktadırlar. Yapılan

1 bazı çalışmalarda proteinle gaz üretimi arasında pozitif korelasyonlar olduğu
2 bildirilmiştir (Larbi ve ark. 1998; Karabulut ve ark. 2007).

3 Bu çalışmada, kenaf çeşitlerinin (*Hibiscus cannabinus* L.) olgunlaşması ile ham
4 protein, ham yağ, ham kül, ME ve OMSD' de azalma, ham sellüloz, NDF, ADF ve
5 ADL içeriğinde ise artışlar tesbit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen tüm veriler
6 değerlendirildiğinde vejetatif dönemde biçilen *SF-459* kenaf çeşidinin, *Tainung-II*
7 çeşidine göre daha yüksek besleme değerine sahip olduğu söylenebilir.

8

9 **Kaynaklar**

- 10 Anonymous. 2007. Kenaf. <http://en.wikipedia.org/wiki/Kenaf>, (30.1.2007)
- 11 AOAC, 1990, Official Method of Analysis. Association of Official Analytical
12 Chemists. pp.66-88. 15th. Edition. Washington, Dc. USA.
- 13 Buxton, D.R. ve J.S. Homstein. 1986. Cell-Wall Concentration and Components In
14 Stratified Canopies of Alfalfa, Birds food Trefoil and Red Clover. Crop Sci., 29; 429-
15 435.
- 16 Buxton, D.R. 1996. Quality Related Characteristics of Forages As Influenced By Plant
17 Environment and Agronomic Factors. Anim. Feed Sci. Technol. 40;109-119.
- 18 Buxton, D.R., Homstein, J.S., Wedin, W.F. ve G.C., Marten. 2006. Forage Quality In
19 Stratified Canopies of Alfalfa, Birdsfood Trefoil, and Red Clover. Crop Sci., 25; 429-
20 435.
- 21 Kamalak. A., Canbolat, O., Gurbuz, Y., Erol, A., Ozay, O. ve M., Kızılsımsek. 2005.
22 Determination of Nutritive Value of Wild Mustard, *Sinapsis Arvensis* Harvested At
23 Different Maturity Stages Using In Situ and In Vitro Measurements. Asian-Aust. J.
24 Anim. Sci. 18. (9); 1249-1254.

- 1 Long, R.J., Apori, S.O., Castro, F.B. ve Orskov, E.R. 1999. Feed Value of Native
2 Forages of The Tibetan Plateau of China. Anim. Feed Sci. Technol. 80. 101-113.
- 3 Menke, K.H., Raab, L.L., Salewski, A., Steingass, H. ve W.F. Schneider. 1979. The
4 Estimation of Digestibility and Metabolizable Energy Content of Ruminant Feeding
5 Stuffs From The Gas Production When They Are Incubated With Rumen Liqueur *In*
6 *Vitro*. Journal of Agricultural Science, 93. 217-222.
- 7 Nielsen, D.C. 2004. Kenaf Forage Yield and Quality under Varying Water Availability.
8 Published in Agron. J. 96. 204–213.
- 9 Ørskov, E.R. ve I. Mcdonald. 1979. The Estimation of Protein Degradability In The
10 Rumen From Incubation Measurement Weighed According to Rate of Passage. J. Agric.
11 Sci. 92. 499-503.
- 12 Özkan, Ç. Ö. 2006. Farklı Dönemlerinde Hasat Edilen Bazı Baklagil Yem Bitkilerinin
13 Sindirim Derecesinin ve Metabolik Enerji Değerlerinin *In-Vitro* Gaz Tekniği ile
14 Belirlenmesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üni. Fen Bil. Enst.Yüksek Lisans Tezi. s.39.
- 15 Parissi, Z.M., Papachristou, T.G., A.S. ve Nastis. 2005. Effect of Drying Method on
16 Estimated Nutritive Value of Browse Species Using an In Vitro Gas Production
17 Technique. Anim. Feed Sci. and Technol. Volumes 123-124, Part 1, 30. 119-128.
- 18 Snedecor, G.W. ve W., Cochran. 1976. Statistical Methods. The Iowa State Univ. Pres.
19 Amer. IA. USA.
- 20 Statistica. 1993. Statistica For Windows (Release 4.3), Sat Soft, Inc. Tulsa. OK.
- 21 Taylor, C.S. 1993. Kenaf: An Emerging New Crop Industry. p. 402-407. In: J. Janick
22 and J.E. Simon (eds.), New crops. Wiley, New York.

1 Van Soest, P.J., Robertson, J.D. ve B.A., Lewis. 1991. Methods For Dietary Fibre,
2 Neutral Detergent Fibre and Non-Starch Polysaccharides In Relation to Animal
3 Nutrition. Journal of Dairy Science, 74. 3583–3597.

4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24

1 **Çizelge 1:** Kenaf çeşitlerinin (*Hibiscus cannabinus* L.) kimyasal kompozisyonu, (%
2 KM)

		Kimyasal Kompozisyon, %								
Yemler	Dönemler	OM	HK	HP	HY	HS	NÖM	NDF	ADF	ADL
	Vejetatif	92.01 ^c	7.99 ^a	10.30 ^b	3.54 ^a	22.33 ^c	55.83 ^a	57.05 ^d	34.72 ^c	8.47 ^c
Tainung-II	Çiçeklenme	93.40 ^b	6.60 ^b	9.48 ^b	3.17 ^b	24.55 ^b	56.20 ^a	63.50 ^c	38.96 ^c	14.58 ^c
	Tohum bağlama	95.36 ^a	4.62 ^c	7.88 ^d	2.38 ^c	28.95 ^a	56.17 ^a	77.72 ^a	48.77 ^a	19.66 ^a
	Vejetatif	91.94 ^c	8.06 ^a	12.28 ^a	3.35 ^{ab}	22.56 ^c	53.75 ^a	55.47 ^d	32.91 ^l	7.57 ^c
SF-459	Çiçeklenme	93.02 ^b	6.08 ^b	9.15 ^{bc}	3.03 ^b	25.68 ^b	56.06 ^a	62.44 ^c	36.77 ^d	13.09 ^d
	Tohum bağlama	95.18 ^a	4.82 ^c	8.07 ^{cd}	2.59 ^c	28.36 ^a	56.16 ^a	73.40 ^b	45.04 ^b	18.01 ^b
	<i>SH</i>	0.205	0.204	0.274	0.077	0.401	0.686	0.568	0.397	0.251
	<i>ÖD</i>	**	**	**	**	**	<i>öd</i>	**	**	**

3 *OM: Organik maddeler; HK: Ham kül; HP: Ham protein; HY: Ham yağ; Ham sellüloz; NÖM:*
4 *Nitrojensiz öz maddeler; NDF: Nötr deterjan lif; ADF: Asit deterjan lif; ADL: asit deterjan lignin*
5 *SH: Standart Hata; ÖD: Önem Düzeyi; ** P<0.01; öd = önemli değil*
6

7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24

1 **Çizelge 2:** Kenaf çeşitlerinin *in vitro* gaz üretimi, ml

Yemler	Dönemler	İnkübasyon Dönemleri, saat						
		3	6	12	24	48	72	96
Tainung-II	Vejetatif	18.47 ^{ab}	26.37 ^a	42.00 ^b	58.23 ^a	67.10 ^{ab}	74.27 ^{ab}	76.83 ^b
	Çiçeklenme	17.27 ^{bc}	24.23 ^b	39.93 ^c	54.37 ^b	64.37 ^c	72.43 ^b	74.63 ^b
	Tohum bağlama	15.17 ^d	21.33 ^c	36.10 ^d	48.73 ^c	56.17 ^d	61.93 ^c	64.63 ^c
SF-459	Vejetatif	19.83 ^a	27.70 ^a	45.97 ^a	60.30 ^a	69.50 ^a	77.13 ^a	79.58 ^a
	Çiçeklenme	18.93 ^{ab}	26.70 ^a	40.60 ^{bc}	54.70 ^b	65.87 ^{bc}	72.23 ^b	75.30 ^b
	Tohum bağlama	16.50 ^{cd}	22.07 ^c	36.43 ^d	48.13 ^c	54.63 ^d	59.97 ^c	62.43 ^c
	<i>SH</i>	0.386	0.492	0.407	0.518	0.561	0.678	0.635
	<i>ÖD</i>	**	**	**	**	**	**	**

2 *SH: Standart Hata; ÖD: Önem Düzeyi; ** P<0.01*